

The Modern Bathroom / Washroom in Halacha

1. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ח עמוד א

+תהלים לב+ על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא... מר זוטרא אמר: לעת מצא - זה בית הכסא. אמרי במערבא: הא דמר זוטרא עדיפא מכלהו.

2. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נה עמוד א

כי הא דאמרה ליה ההיא מטרוניתא לרבי יהודה ברבי אלעאי: פניך דומים למגדלי חזירים ולמלוי ברבית. - אמר לה: הימנותא! לדידי תרוייהו אסירן; אלא, עשרים וארבעה בית הכסא איכא מאושפיזאי לבי מדרשא, דכי אזילנא בדיקנא נפשאי בכולהו.

The Beis HaKisei (in addition to the din of "tzo'ah"):

3. שולחן ערוך אורח חיים הלכות קריאת שמע סימן פג

סעיף א

(א) אסור לקרות כנגד בית הכסא ישן, אפילו (ב) פינו ממנו הצואה. * <א> ויראה לי דהיינו (ג) כשאין לו מחיצות, * אבל אם א יש לו (ד) מחיצות, אע"פ שיש בו צואה, קורא כנגדו בסמוך ואינו חושש * אם (ה) אין מגיע לו ריח רע.

4. משנה ברורה סימן פג

(א) אסור לקרות - ר"ל [א] לפניו כמלא עיניו ולאחריו ד"א ואם יש שם ריח רע צריך ד"א [ב] ממקום שכלה הריח: (ב) פינו ממנו - ואיסורו [ג] מן התורה כיון שזה המקום מכבר דרכו להיות בו צואה אין זה מחניך קדוש ע"כ אם נסתפק לו אם הוא בה"כ ישן או חדש [ד] אזלינן לחומרא כדין כל ספק צואה לעיל בסימן ע"ו ס"ז:

...

(ה) אין מגיע - ואם מגיע ר"ר אסור עד שירחיק [ה] ד"א ממקום שכלה הריח ובזה די אפילו לפניו לדעת המחבר. ודע דדעת המחבר להתיר אפילו במחיצות שאין גבוהות יו"ד כדאיתא בב"י ובזה חולקים עליו כל האחרונים ובגבוהות יו"ד יש מן [ו] האחרונים שסוברין כוותיה והרבה [ז] מן האחרונים שחולקין גם בזה וטעמם דס"ל דכיון דהמחיצות מיוחדות לקבל צואה כמו צואה דיינין להו וכגרף של רעי לקמן בסימן פ"ז דאסור אפילו אין בו ריח רע וכן מדברי הגר"א בביאורו משמע ג"כ שדעתו להחמיר בזה וכן בפמ"ג ובדה"ח ושאר הרבה אחרונים זמנינו כולם מחמירין בזה וס"ל דצריך להרחיק מהמחיצות ד"א ולפניו כמלא עיניו אפילו פינו ממנו הצואה ואין בו ריח רע ולכן צריך ליזהר שלא לקרות ולהתפלל ולדבר בד"ת בחצר כנגד בית הכסא כמלא עיניו אע"פ שהוא סגור ואי אפשר לראות הצואה שבו ולכן נכון ליזהר כשעושה סוכה בחצר [ח] שיעשה בענין שלא יהיה מכוון מחיצות בה"כ נגד פתח הסוכה כשהיא פתוח דאז יהיה צריך ליזהר בזה בעת שהוא מדבר ד"ת ושאר דברי קדושה וכן אם יש נגד חלון ביתו בית הכסא והחלון פתוח והוא עומד בביתו לפניו כלפי בית הכסא [ט] נכון ליזהר מלדבר אז דברי תורה ומ"מ לעת הדחק יש לסמוך להקל אם אין מגיע לו ריח רע דאיכא ס"ס [היינו הב"י והב"ח בסימן זה דמתירין במחיצות גבוהות עשרה והרא"ש בסימן ע"ט ס"ב דמתיר אפילו בצואה כשהוא ברשות אחרת אף דרואה אותה] ובעוץ עיניו [י] לכו"ע מהני בכה"ג. עוד כתבו [יא] האחרונים דמה דאנו מחמירין במחיצות בה"כ לדונם מבחוץ כצואה דוקא במחיצות שאינם נעשים אלא בשביל בית הכסא כגון שעשה בחצר חדר מיוחד לזה אבל אם בנה במחיצה של בית שהסמיכה לאותה מחיצה אע"פ שאותה מחיצה הוא מחיצה של בה"כ ממש אין על אותה מחיצה דין בה"כ לענין זה ומותר לקרות אפילו בסמוך כיון שאין המחיצה מיוחדת לבה"כ לבד:

The "Persian Beis HaKisei":

5. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כו עמוד א

אמר רבא: הני בתי כסאי דפרסאי, אף על גב דאית בהו צואה - כסתומין דמו.

רש"י שם

דפרסאי - בחפירה היו, ופיהם ברחוק מן הגומא והוא בשיפוע, והרעי מתגלגל ונופל לגומא.

6. סעיף ד

בית הכסא שהוא בחפירה ופיו ברחוק ד' אמות מן הגומא, והוא עשוי במדרון בענין שהרעי מתגלגל ונופל מיד למרחוק וכן המי רגלים יורדין מיד לגומא, (יא) ד כסתום דמי ומותר לקרות בו אם אין בו ריח רע וגם אין משתינין בו חוץ לגומא. הגה: (יב) <ב> אבל אם משתינין בהם לפעמים, אסור להרהר בהם בדברי תורה, כ"ש לקרות ק"ש (הגהות מיימוני).

7. סעיף ה

* ה בני אדם שיש להם ספסל נקוב ונפנין עליו, מותר לקרות (יג) ק"ש כנגדו, כיון שאין הצואה על הנקב וגם * אין הגרף תחת הנקב, <ג> ועוד שהנקב תמיד מכוסה בדף (* וכל מי שקורא במקום שאין קורין, (יד) חוזר וקורא) (מיימוני פרק ג').

8. שולחן ערוך אורח חיים הלכות קריאת שמע סימן פז

סעיף א

* (א) גרף של רעי ועביט (ב) של מי רגלים, של חרס או של עץ, צריך להרחיק מהם (ג) כמו מצואה, א <א> אפילו הטיל בהם מים; * אבל אם הן של מתכת, או (ד) <ב> של [ב] זכוכית, או של חרס (ה) ב מצופה, מותר אם הם <ג> רחוצים (ו) יפה.

9. משנה ברורה סימן פז

(ב) של מי רגלים - ואם [ב] הכלי מיוחד ג"כ לתשמיש אחר כגון לשפוך לתוכו שופכין אם אין בו צואה ולא ריח רע מותר [ג] וכן אם בכל פעם שמשתין נותן לתוכו רביעית מים מותר אם אין מגיע ממנו ריח רע ונ"ל דבזה אם מגיע ריח רע מן הכלי דינו כעביט ממש וצריך להרחיק ד"א ממקום שכלה הריח וע' ביאור הלכה:

10. ביאור הלכה סימן פז

* גרף וכו' - עיין במ"ב מה שכתב באות ב' דאם מגיע ר"ר וכו' כי לכאורה קשה מאוד על המ"א דמתיר אם הוא נזהר תמיד להטיל תיכף רביעית מים הלא לדעת ר"י עביט אסור מן התורה אף דמ"ר עצמן אינן אלא מדרבנן וע"כ משום דהוא מסריח יותר דיינין ליה כמו צואה וכמו שכתב הח"א או משום דכיון דמיוחד לזה הוא כמו בה"כ וגם לפ"ז איסורו מן התורה וכדמשמע בחידושי רע"א וא"כ מה מהני לזה מה שמטיל תמיד רביעית מים הלא מה דמהני רביעית מים למ"ר אף שהוא מרובה הוא משום דמ"ר אינו אלא מדרבנן וכפירש"י [ברכות כ"ה ע"ב] הא אם היה איסורו מן התורה לא היה מהני כלל וממילא מה מהני זה להעביט דאיסורו מן התורה מטעם זוהמא הנבלע בתוכו וכי משום מעט מים ששופך בתוכו לא יכנסו בתוכו זוהמת המ"ר והוא כעין קושית הי"א המובא בבה"ט ועדיף מינה ואולי י"ל דכיון דחזינן דאין בו ר"ר ממילא מוכח דלא נבלע בתוכו זוהמא כ"כ ואין איסורו רק משום דהוא יחדו למ"ר וחשבו כבה"כ ועל כן כיון ששופך תמיד מים בתוכו תיכף אחר הטלת המ"ר לא הניחו להתייחד לבית הכסא ובזה מיושב ג"כ קושית הי"א הנ"ל ולפ"ז אם מגיע ר"ר ממנה דינו כעביט ממש כנלענ"ד:

11. סעיף ב

גרף ועביט של חרס או של עץ ד שכפאו על פיו, (ז) יש מתירין (ח) <ד> ויש אוסרין, והלכה כדברי האוסרים.

12. סעיף ג

* מותר לקרות ק"ש בבית שיש בו צואה ומי רגלים או גרף ועביט, כיון (ט) שהרחיק מהם כשיעור שנתבאר בסימן ע"ט, * <ה> וכן אם כפה עליהם (י) כלי אע"פ שהם עמו בבית, הרי אלו כקבורים ומותר לקרות כנגדו.

13. שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק א סימן קיד

ובענין בית הכסא שדלתו פתוחה, הנה מצד הצואה מותר שהוא ברשות אחרת כמפורש בעירובין דף צ"ב עוד ביותר מזה עיי"ש ומפורש ברא"ש ברכות לענין פתח. אך יש לדון מצד ביה"כ אולי נחשב גם הדלת מביה"כ גופיה, אבל כיון שנוהגין להתיר בסגורה משום שלא נחשב כל הדלת לביה"כ דצד החיצון הוא להבית א"כ אף המזוזות והמשקוף נחשב כן ומותר אף בפתוחה אם אין ריח רע במקום שקורא ק"ש, וכ"ש בבה"כ דידן שיש להסתפק אולי יש להן דין בתי כסאות דפרסאי שבברכות דף כ"ו. אבל מ"מ מביה"כ"נ אין לעשות באופן שהדלת יתראה שם שהוא גנאי לביה"כ"נ שהחיוב אדרבה להדרה

ולפארה ואם כבר נעשה או שלא אפשר באופן אחר יראו עכ"פ שהדלת תהיה סגורה תמיד וטוב לעשות אז שתי דלתות כשאפשר.

וליטול ידיים לאכילה אין יכולין אף בבתי כסאות שלנו. ולתפלה אם אין מקום אחר יטול שם ידיו אבל לא ינגבם שם אלא מחוץ לבה"כ, דלתפלה הא סגי בדיעבד גם בשא"ד שמנקין הידים ולא גרע זה מהם. ופשוט דעדיפא דעכ"פ נקיון דמיא הוי ולא יצטרך להדר עלייהו לכו"ע אף להיש ספרים בתוס' ברכות דף ט"ו. אבל לכתחלה צריך לראות שאף לתפלה יהיה בביהכ"נ מקום אחר לרחוץ הידים, ידידו, משה פיינשטיין

14. שו"ת ציץ אליעזר חלק ז סימן ה

נטילת ידיים ליוצא מביה"כ ולסעודה בחדר אמבטיה. ב"ה. יום ב' ו' מרחשון תשכ"ב. ירושלים עיה"ק תובב"א שלום וברכה למאן דלא ידענא ליה להתורני היושב באהלה של תורה בנש"ק כמר בנימין דיין נ"י.

יקרת מכתבו קבלתי ביום ועש"ק ובהיות ושאלתו נוגעת ונחוצה למעשה יום יום הנני ממחר להשיבו.

וז"ל השאלה: ראיתי אצל הרבה אנשים שנוהגים ליטול ידיהם לסעודה בחדר האמבטיה, מהם שגם מברכים שם, ומהם שאת הברכה אומרים בחוץ, ונסתפקתי אם יוצאים יד"ח נט"י = ידי חובת נטילת ידיים = שם דהרי לכאורה בהשקפה ראשונה אין הבדל בין חדר אמבטיה לבית מרחץ דאיתא מפורש בשו"ע או"ח סי' ד' סעי' י"ח דהיוצא מבית מרחץ צריך ליטול ידיו, וכתב שם המשנה ברורה סק"מ דאפילו לא רחץ שם, משום ר"ר = רוח רעה = השורה באלו המקומות ובשער הציון שם אות ס"ד כתב דבית מרחץ בכ"מ כבהכ"ס = כבית הכסא = דמי, וא"כ נראה דלא רק דאסור לרחוץ ידיים שם אלא דאפילו אם רק נכנס ומיד יצא חייב בנט"י כמו היוצא מבית מרחץ.

אבל מאידך אולי יש לחלק ולומר דבשלמא בית מרחץ כיון דנפשי זוהמא והבלא שפיר שורה ר"ר, אבל הנוטל בחדר האמבטיה בזמן שאין רוחצין בו והמקום נקי י"ל דאפילו ליטול ידיו לסעודה ולברך שם יהי' מותר.

...

ובזמנינו נשאל בזה בספר חלקת יעקב ח"א סי' ר"ה אם מהני מה שנוטלין הידים בחדר אמבטיה ובבתי כסאות שעל הבאהן (הרכבת) או שבבתיים העשויין כעת עם קילוח מים השותף /השוטף/ תיכף עם הצואה, ומד"ע השיב לדון להתיר עפ"י היסודות שהתירו הספרים הנ"ל (מבלי להביא מדבריהם) ומדגיש ג"כ במיוחד ההיתר שישנו בחדר אמבטיה הואיל ומשתמשים בשם גם שאר תשמישים ואף בהאמבטי בעצמו מניחים שם דברים אשר תאוה נפשם עיי"ש.

...

מכל האמור ומדובר נלפענ"ד דשפיר יש להתיר נט"י לסעודה בחדר האמבטיה [וכמובן כשאין שם גם מושב - ביכ"ס], ומעיקרא דדינא אפשר גם לברך שם, אך למצוה מן המובחר הוא לעשות הברכה מחוץ לחדר האמבטיה, ומשום קדושה יתירה ומדת חסידות בודאי יש מקום לנהוג שלא ליטול נט"י כלל בחדר האמבטיה בכל כמה שיש אפשרות לכך. ואסיים בברכה להצלחה בלימוד התורה והבנתה ובעליה מתמדת במעלותיה בכבוד רב אליעזר יהודא וולדינברג.

15. Edus L'Yisrael 1 (Ezras Torah Luach Minhagaim and Halachos based on R' Henkin's p'sakim)

ענט"י סמוך לקומו. בתי כסאות שבמדינה זו, שהצואה נופלת בהם לתוך המים, ונשטפת מיד לחוץ, וגם החדר מיוחד גם לשארי דברים, נראה דיש לו דין חדר אמצעי שבמרחץ, שאסור שם בק"ש ותפלה, ומותר בשאילת שלום, ויכול לרחוץ שם ידיו לתפלה ולאכילה ויברך ענט"י בחוץ, והנכנס לשם ולא עשה צרכיו א"צ נט"י, בשעת אמירת דברים שבקדושה צריך להרחיק מצואה ומכל מקום שיש בו ריח רע שיש לו עיקר, ארבע אמות ממקום שכלה הריח. ובצואה שהיא מלפניו מחזיר פניו או מרחיק כמלוא עיניו, ובהפסק רשות, או בר"ר שאין לו עיקר, מרחיק עד שיכלה הריח. ברכת הנותן לשכוי יכול לברך אחר חצות

16. שו"ת מנחת יצחק חלק א סימן ס

בנדון בתי כסאות שבזמננו

ב"ה יום א' שלח תשב"י לפ"ק מנשטער יצ"ו

לכבוד ידי"נ הרב הגאון המפורסם וכו' שליט"א אחדשת"ה כמשפט הראוי, הנני בזה לעשות רצונו ולבאר נדון בתי כסאות שבזמננו ושבבאהנוואגאנען /קרן רכבת/ שיש בהם קנליציה להדיח המקום אחר עשיית צרכים, ויש בהם גם כן וואסערלייטונג /סדור מים/ לרחיצת ידים, מאי דינן? והנה השאלה נחלק לשתיים א' לענין אמירת דבר שבקדושה, ב' לענין נטילת ידים שם, כיון דקיי"ל דכל היוצא מבית המרחץ ומבית הכסא צריך נטילת ידים וכדאי' בש"ע (או"ח סי' ד'), ואם כן מה מועיל מה שרוחצין הידים במקומות הללו, אם נאמר דדין בית הכסא להם, דאכתי נתחייב עוד הפעם נטילה מחמת היותו שמה.

(א) הנה כבר איתמר ענין זה בבי מדרשא של גדולי זמננו, וצדדו להיתרא מטעמים דלהלן: א' בשם הגאון הגדול מטארנא ז"ל, דדומה לבתי כסאי דפרסאי, בברכות (כ"ו ע"א), דאמר רבא הני בתי כסאי דפרסאי, אף על גב דאית בהו צואה כסתומין דמי, ופרש"י בחפירה היו ופיהם ברחוק מן הגומא והוא בשיפוע והרעי מתגלגל ונופל לגומא, ונפסק כן בש"ע (או"ח סי' פ"ג סעי' ד'), ואם כן לא מיבעי' באותן וואגאנען שפי הבית הכסא פתוח למטה שהצואה נופל תיכף לחוץ, שבדאי היו נדון דשם ממש, אלא אפילו באותן שאין הבית הכסא פתוח למטה לצאת תיכף לחוץ רק אחר עשיית צרכים מושכין בית יד הקבוע שם, ועל ידי זה נפתח החור למטה ויוצא לחוץ, וגם יחד עם המים מדיחין את הבית הכסא מצואה, ס"ל להגאון הנ"ל דיש להם דין בית הכסא דפרסאי עי' בזה בשו"ת ארץ צבי (מהגאון אב"ד קאזיגלוב, ה"מ בישיבת חכמי לובלין סי' ק"י וקיי"א), ובת' זקן אהרן (ח"א סוס"י א').

ב' מדין גרף של ריעי דאי' (בסי' פ"ז סעי' א') דאם היא של מתכת וזכוכית מהני הדחה, לענין שיהי' מותר לקרות ק"ש כנגדה, והקערה של בית הכסא דידן הוא של פארצעלאן /חרסינה/, ובמ"ב שם מסתפק, לענין גרף של פארצעלאן, כיון דלענין בליעת איסור, יש מחמירין, ונוטה להקל, אך למעשה כתב דראוי להחמיר, מכל מקום הי"ד בשהה בתוכו מעל"ע, אבל גרף שדרכו להדיחו תמיד ואין שוהה בתוכו מעת לעת, אפילו לענין איסורין אין דינו ככלי חרס, כמ"ש הפמ"ג (יו"ד סי' ק"ה) דכל"ח חדש בולע מיד, וכל"א גלייזירט אינו בולע מיד עיי"ש, וכיון דדרך בית הכסא דידן להדיחן בכל פעם אחר עשיית צרכים, אין עליו שם גרף כלל, וא"כ בה"כ שדרכו להדיחו אין שם בית הכסא עליו, עיי"ש בתשובת ארץ צבי.

ג' מחמת שאין מיוחד לבית הכסא לבד, כי נעשה גם כן לרחוץ פניו ידיו ורגליו, כי יש שם וואסער לייטונג מיוחד לדבר זה, וכעין זה כתב המג"א (סי' פ"ז סק"א) לענין גרף, דאם הכלי מיוחד גם לתשמיש אחר, כגון לשפוך לתוכו שופכין, שאין בהם ריח רע מותר, ...

...

והיוצא לנו מכל הנ"ל, דקמו גם נצבו ההיתרים הנ"ל, ..., וע"כ קשה להקל למעשה, וגם בת' זקן אהרן מחמיר לענין לומר שם דברים שבקדושה, וגם בת' ארץ צבי אף דמכל תוכן התשובה מוכח דדעתו להקל, גם לומר שם דברים שבקדושה, מכל מקום לבסוף מחלק בין בית הכסא שעל הוואגאנען שיש עוד סניפים, להקל גם למעשה, ובבית הכסא שבבית רק להלכה ולא למעשה, אכן בנוגע לדין היוצא מבית הכסא דצריך נטילה, והוא שעת הדחק, דהוא במקום שא"א לו בענין אחר, הדבר פשוט להתיר.

כ"ז כתבתי בהחפזי לפי מיסת הפנאי, ובזה הנני ידידו דושת"ה כל הימים, והשי"ת יאריך ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים, עד ביאת ינון בבי"א. יצחק יעקב ווייס